

Diakoninen virka

Piispainkokouksen 30.1.2024 asettaman työryhmän
ehdotus diakonaatti-uudistuksen teologisista
perusteluista

3.6.2025

Työryhmä

Kari Kopperi, pääsihteeri

Mari Parkkinen, piispa

Petri Määttä, kirkkoneuvos

Kalle Kuusimäki, johtaja

Minna Hietämäki, arkkipiispan teologinen erityisavustaja

Jarmo Kokkonen, johtaja

Tausta

Piispainkokous asetti 30.1.2024 työryhmän selvittämään mahdollisen diakonaattiuudistuksen teologista pohjaa. Tehtäväksiannon perusteluissa mainittiin muun muassa seuraavia teologisia kysymyksiä, jotka selvityksessä tulisi ottaa huomioon: kirkon olemus ja tehtävä, diakonian / lähimmäisenrakkauteen perustuvan kirkon toiminnan määrittely, kirkon virka ja siihen liittyvä diakonian virka / kolmisäikeisen viran kolmas säie, mistä virasta ja millaisesta viran sisällöstä puhumme puhuessamme diakonian virasta? Edellä mainitut kysymykset muodostavat kokonaisuuden, josta on pyrittävä hahmottamaan teologisesti jäsennettävissä oleva rakenne. Tämä mahdollisesti auttaa selkiyttämään keskustelussa käytettyjä käsitteitä ja niiden liittymistä toisiinsa. Näin voitaisiin hahmottaa virkateologinen perustelu, jonka varaan voitaisiin rakentaa uudenlainen näkemys diakonian virasta / kolmisäikeisen viran kolmannesta säikeestä.

Teologisen selvityksen ohella työryhmän tehtävänä oli hahmotella kokonaisuuteen liittyviä käytännön kysymyksiä, joita on tarkoitus selvittää jatkotyöskentelyssä. Työryhmän jäseniksi piispainkokous nimesi pääsihteerin Kari Kopperin, piispa Mari Parkkisen, kirkkoneuvos Petri Määtän ja johtaja Kalle Kuusimäen sekä arkkipiispan teologisen erityisavustajan Minna Hietamäen.

Joulukuussa 2024 valmistuneessa teologisessa [selvityksessä](#) pyrittiin vastaamaan työryhmälle annettuihin haasteisiin. Työskentelyn aikana kävi ilmeiseksi, että selvityksessä tuli valaista kysymyksiä, jotka koskevat diakonian sisältöä ja sen kytkeytymistä kirkon sosiaalis-karitatiivisiin tehtäviin, kirkon viran mahdollista kolmatta säiettä ja sen liittymistä kirkon erityiseen virkaan, virkaan vihkimisen olemusta ja merkitystä, mahdollisen diakonaatin laaja-alaisuutta tai suppeutta sekä näiden kysymysten ilmenemistä suomalaisessa diakonaattikeskustelussa.

Tärkeäksi osoittautui myös teeman kansainvälinen tarkastelu. Näyttää nimittäin siltä, että ekumeenisessa keskustelussa ja yksittäisten kirkkojen toiminnassa on etsitty teologisesti perusteltua ja käytännössä toimivaa ratkaisua, jossa tunnistettaisiin piispan ja papin virkojen rinnalla oleva kolmas hengellinen virka. Kirkot ovat päätyneet hyvin erilaisiin ratkaisuihin, joiden tunnistaminen tarjoaa toimintamalleja, joita voidaan arvioida ja hyödyntää myös suomalaisessa kontekstissa. Työryhmän selvityksessä ei paneuduttu syvällisemmin piispan ja papin virkojen teologiseen sisältöön, vaan tyydyttiin viittaamaan näitä koskeviin tuoreisiin tutkimuksiin ja

selvityksiin (piispan viran osalta Zitting 2020 ja Pohjola 2014; papin viran osalta Repo 2024 ja Kopperi 2024).

Työryhmän selvityksen lopussa tehtiin johtopäätöksiä ja esitettiin muutamia ratkaisuvaihtoehtoja, joista työryhmä päätyi esittämään vaihtoehtoa, jossa diakonaatti nähdään kirkon palvelutehtävänä. Tässä vaihtoehdossa hengellinen vihkimysvirka ymmärretään kolmisäikeisenä niin, että se sisältää kolme itsenäistä, toisistaan erillistä virkaa, johon vihitään. Piispan ja papin viran rinnalla viran kolmantena säikeenä on Raamatun esikuvan mukainen laaja palveluvirka, johon kirkko kutsuu ja vihkii työntekijöitä. Selvityksen loppuun oli koottu tiivistetysti kysymyksiä ja teemoja, joita tulee selvittää mahdollisessa jatkotyöskentelyssä.

Piispainkokous keskusteli työryhmän selvityksestä ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä kokouksessaan 28.1.2025. Keskustelun perusteella piispainkokous ”pyysi työryhmää jatkamaan työskentelyään. Työskentelyn tavoitteena on selkiyttää ratkaisuvaihtoehtoja ja mahdollisia konkreettisia johtopäätöksiä. Työryhmä voi täydentää kokoonpanoaan tarkoituksenmukaisella tavalla.” Jatkotyöskentelyyn kutsuttiin mukaan johtaja Jarmo Kokkonen.

Työryhmän jatkotyöskentelyssä on etsitty vastauksia piispainkokouksessa esitettyihin huomioihin sekä valmisteltu piispainkokoukselle ehdotus mahdollisen diakonaatti-uudistuksen teologisista perusteluista.

Ratkaisuvaihtoehdot ja niiden arviointi

Piispainkokoukselle tammikuussa 2025 esitelty selvitys osoitti viran kolmisäikeisyyttä koskevan kysymyksenasettelun monimutkaisuuden. Asiaan ei ole löydettävissä yksiselitteistä ja ilmeistä ratkaisua Raamatusta, kirkon historiasta tai luterilaisten kirkkojen käytännöstä. Kirkkojen johtopäätökset ja ratkaisut ovat olleet erilaisia myös luterilaisen tunnustuskunnan sisällä. Kokonaisuus muodostaakin haasteen, jonka ratkaisemiseksi tarvitaan kirkon konstruktivistista pohdintaa ja teologista mielikuvitusta.

Ratkaisun monimutkaisuutta kuvastaa myös se, että kirkon viran kolmannelle säikeelle, eli piispan ja papin virkojen rinnalla olevalle vihkimysviralle tai diakonaatille ei ole löydetty yhtä, yhteisesti hyväksyttyä ilmausta. Diakonaatin ohella on käytetty esimerkiksi seuraavia ilmaisuja: ”yhteisen palvelun virka”, ”erityisen palvelun virka”, ”Sanan ja palvelun virka”. Vuosikymmenten

keskustelun jälkeen sana diakonaatti lienee teknisessä ja teologisessa merkityksessä ymmärrettävä ainakin kirkon asiantuntijoille, mutta seurakuntalaisille käsitteen sisältö lienee edelleen hämärä. Ymmärrettävyyttä vaikeuttaa myös se, että käsite näyttää kytkevän kielellisesti suunnitellun hengellisen viran seurakunnan diakoniatyöhön, vaikka periaatteessa tällainen kytkös ei olisi tarpeellinen. Myös useissa mietinnössä käsitteeseen on suhtauduttu kriittisesti, vaikka keskustelun viime vaiheessa kirkolliskokouksen lakivaliokunta (Lakivaliokunnan mietintö 5/2015) piti käsitettä käyttökelpoisena.

Työryhmän selvityksessä tehtävän kannalta keskeisiä käsitteitä on käytetty seuraavasti. Käsitettä *diakonaatti* on käytetty teknisenä terminä, joka viittaa kirkon hengellisen viran kolmanteen säikeeseen (diakonin virka), johon kirkko kutsuu ja lähettää tekemään hyväksi katsomaansa työtä. *Diakonia* on laaja yleiskäsite, jolla tarkoitetaan sosiaalis-karitatiivis-profeetallista lähimmäisen palvelua, johon kaikki seurakuntalaiset on kutsuttu KJ 3: 24). *Diakoniatyö* puolestaan viittaa kirkon sosiaalis-karitatiiviseen työmuotoon, jolle on tosin viime vuosina uskottu myös profeetallisia ja yhteiskunnallisia tehtäviä.

Työryhmä on jatkotyöskentelyssään pohtinut ilmaisua, joka kuvaisi luontevimmin diakonaattia eli piispan ja papin virkojen rinnalla olevaa hengellistä vihkimysvirkaa. Työryhmä on päättänyt ehdottamaan ilmaisua ”diakoninen virka”. Työryhmän näkemyksen mukaan käsite diakoninen tulee ymmärtää tässä yhteydessä laaja-alaisesti niin, että se kytkeytyy ajatukseen kirkon holistisesta missiosta, joka pohjautuu kirkon olemukseen ja kumpuaa kristillisestä lähimmäisenrakkaudesta (ks. esim. taustaselvityksen s. 52–54).

Yksi keskeinen kysymys mahdollisessa uudistuksessa on kirkon tarve. Tarvitseeko kirkko uudella tavalla ymmärrettyä hengellistä virkaa, johon vihitään? Kuten selvityksen johdannossa todettiin, useat kirkon hengellisen työn työntekijäryhmät ovat kokeneet nykyisen tilanteen epätydyttäväksi. Miksi diakonit ja diakonissat vihitään virkaan, mutta esimerkiksi kasvatuksen työntekijät siunataan tehtäviinsä? Käytännössä sosionomin koulutuksen saaneilla kasvatuksen työntekijöillä on kuitenkin pitkälti samanlainen koulutus. Seurakuntatyön tehtäväkuviissa on paljon vaihtelua, sillä joissain viroissa tehtävät saattavat olla lähellä toisiaan, mutta tehtäväkuvat voivat poiketa toisistaan huomattavasti.

Kirkon tulevaisuuden skenaarioissa on jo pitkään puhuttu ammattialojen ja työalojen raja-aitojen liudentumisesta. Seurakuntiin perustetaan enenevässä määrin myös erilaisia

yhdistelmävirkoja, joissa on seurakuntaakohtaisesti yhdistetty toisiinsa diakonian, kasvatuksen, lähetyksen tai joidenkin muiden seurakunnan työalojen perinteisiä tehtäviä. Näyttää siis siltä, että kirkon moninaisten hengellisten palvelutehtävien toteuttaminen onnistuisi tulevaisuudessa mielekkäämmin tehtäväkuviltaan joustavien virkanimikkeiden kautta. Mahdollinen uudistus helpottaisi tällaisten virkojen ja tehtäväkuvien rakentamista sekä yksinkertaistaisi siirtymisiä tehtävästä toisiinsa.

Näihin tarpeisiin kiinnitettiin huomiota myös selvitysluonnoksesta pyydytyissä asiantuntijakommenteissa. Asiantuntijat pitivät työryhmän näkemystä hengellisen vihkimysviran kolmannesta säikeestä myönteisenä uudistuksena. Se poistaisi monia nykytilanteessa tyytymättömyyttä tuottavia asioita. Se vahvistaisi ja tukisi kirkon virkaan vihittävien työntekijöiden hengellisen identiteetin kehittymistä, lisäisi kirkon virkojen veto- ja pitovoimatekijöitä sekä mahdollistaisi käytännön seurakuntatyön tehtäväkuvien kehittämistä seurakunnan ja kirkon tarpeiden mukaisiksi.

Yksi selkiyttämistä vaativa kysymys on se, miten me ymmärrämme kirkon viran, ja voisiko meille kehittynyttä virkaa ymmärtää parhaiten ns. kolmisäikeisyyden kautta. Teema nousi esille jo 1970-luvun keskusteluissa. Varhaisemmassa vaiheessa käsitteeseen suhtauduttiin usein kriittisesti, sillä sen ajateltiin edustavan luterilaiselle uskontulkinnalle vierasta hierarkkisuutta. Kuitenkin jo Risto Ahonen viittaa 1991 ilmestyneessä tutkimuksessaan siihen, että käsitteeseen on alettu vähitellen suhtautua myönteisemmin. Tämä trendi on entisestään vahvistunut 2000-luvun kuluessa.

Keskustelussa on todettu, että kirkossamme on tosiasiallisesti kolmisäikeinen virka, sillä kirkossamme on jo pitkään ollut pappien ja piispojen rinnalla diakoneja ja diakonissoja, jotka kirkkokäsikirjan mukaisesti vihitään virkaan. Aikaisemmin vihkimyksen diakonissan vihkimyksen toimitti yleensä diakonissalaitoksen johtaja ja vihkimys koettiin hyvin vahvasti. Se tarkoitti elinikäistä sitoutumista laitoksen palvelukseen ja varhaisemmassa vaiheessa sitoutumista diakoniseen elämäntapaan sekä naimattomuuteen. Käytännöt ovat vähitellen muuttuneet. Diakonissojen ohella vihitään diakoneja, diakonissalaitoksen sijasta vihityt toimivat seurakunnan tai muun työnantajan palveluksessa ja nykyisen kirkkokäsikirjan mukaan vihkimisen toimittaa piispa. Voidaan siis ajatella, että uudistuksessa on kysymys tosiasiallisen tilanteen

tunnistamisesta. Samalla on kuitenkin tarkoituksenmukaista täsmentää sitä, miten kirkkomme ymmärtää teologisesti kolmisäikeisen viran kolmannen säikeen.

Työryhmän selvityksessä hahmoteltiin neljä erilaista teologisesti perusteltua vaihtoehtoa hengellisen vihkimysviran kolmannen säikeen kehittämiseksi, joita jatkossa kuvataan lähemmin. Kaikki vaihtoehdot ovat kirkon teologisen perinteen ja kirkon elämän näkökulmasta periaatteessa mahdollisia. Kustakin vaihtoehdosta seuraa osittain erilaisia käytännön kysymyksiä, jotka on ratkaistava työskentelyn edetessä. Jatkotyöskentelyssään työryhmä on työstänyt selvityksessä esitettyjä malleja ja muuttanut niiden esitysjärjestystä (vaihtoehto II on muuttunut vaihtoehdoksi I). Samalla on tarkennettu käytännöllisiin kysymyksiin liittyviä teologisia näkökohtia.

I Diakoninen virka yhden viran kolmantena säikeenä

Ensimmäisessä tulkintamallissa kirkon hengellinen virka tulkitaan Augsburgin tunnustuksen V:n artiklan näkökulmasta evankeliumin julistamisen ja sakramenttien jakamisen viraksi, joka kuuluu kirkon olemukseen ja palvelee kirkon tehtävää. Tämä tulkintamalli korostaa piispan, papin ja diakonian viran ykseyttä. Malli tunnistaa yhden erityisen hengellisen viran, johon myös CA V viittaa. Mallissa otetaan käyttöön julkilausutusti niin sanotun kolmisäikeisen viran käsite. Tässä mallissa kolmisäikeistä virkaa tulkitaan niin, että yhdessä hengellisessä vihkimysvirassa on kolme säiettä. Kullakin säikeellä on osuus sanan ja sakramenttien julkisessa palvelussa seurakunnassa (CA V), mutta eri säikeillä on myös erilaiset erityistehtävänsä. Vihkimysviralle ominaisia periaatteita ovat kirkon kutsu ja lähettäminen, kirkon rukous sekä henkilökohtainen sitoutuminen. Tässä mallissa kullekin viran säikeelle on oma vihkimyskaavansa, mutta siirryttäessä säikeestä toiseen vihkimys ymmärretään virkaan asettamisena, ei erillisenä tai uutena vihkimyksenä. Eri virkoihin vihityt palvelevat samassa hengellisessä virassa, mutta virkoihin liittyvissä konkreettisissa tehtävissä on eroa.

Yhden, kolmisäikeisen viran käsitteen käyttöön ottaminen mahdollistaa viran kolmannen säikeen määrittelemisen joko suppeasti tai laajasti. Laaja-alaisessa ratkaisussa virkaa tarkasteltaisiin kirkon holistisen mission näkökulmasta (vaihtoehto II). Suppea määrittely tarkoittaisi suomalaisessa kirkollisessa kontekstissa keskittymistä diakonian viran sosiaalis-karitatiiviseen tehtävään (vaihtoehto III).

On kuitenkin tiedostettava, että useissa kirkkoissa, joissa korostetaan viran kolmisäikeisyyttä (esim. anglikaanit ja katolinen kirkko) painotetaan tavallisesti diakonin liturgisia tehtäviä. Työryhmän mielestä tämä ei ole suomalaisessa kontekstissa tarkoituksenmukainen suuntaus. Kolmisäikeisen viran ykseyttä painottanut tulkintalinja esiintyy esimerkiksi virkarakennekomitean mietinnössä Palvelijoiksi vihityt (2002). Myöhemmässä keskustelussa viran ykseyttä korostaneeseen linjaan on suhtauduttu kriittisesti.

II Diakoninen virka kirkon laaja-alaiseen palvelutehtävään liittyvänä kolmantena vihkimysvirkana

Toisessa mallissa kolmas säie ymmärretään kirkon olemuksen ja tehtävän kannalta keskeisenä hengellisenä vihkimysvirkana. Edellisestä mallista poiketen tässä mallissa hengellisen viran kolme säiettä ymmärretään erillisinä virkoina, joihin kuhunkin on myös erillinen vihkimys. Vaihtaessaan tehtävästä toiseen henkilö siis vihitään eri vihkimyksessä eri tehtävään.

Tässä mallissa hengellinen vihkimysvirka määrittyy paitsi CA V:ssa mainituista tehtävistä, myös ennen kaikkea Raamatun ja varhaisen kirkon esimerkin perusteella. Varhaisessa kirkossa kirkkoa palvelivat moninaisissa tehtävissä virkaan vihityt diakonit. Tällaisen laajan palveluviran katsotaan olevan perusteltu kirkon olemuksesta ja tehtävästä käsin tarkasteltuna (KL 1:2). Laajasti määritelty kolmas vihkimysvirka tukee esimerkiksi käsitystä kirkon kokonaisvaltaisesta missiosta. Virkaan liittyvien tehtävien sisällöt ja tehtäväalueet tai virkanimikkeet ovat kirkon historiassa olleet muuttuvia. Ne ovat inhimillisiä järjestelyjä ja perustuvat kirkon tarpeisiin. Erityisesti kirkon mission näkökulmasta on perusteltua, että kirkko voi kutsua palveluvirkaan, joka edesauttaa kirkon missiota siinä paikassa ja siinä ajassa, jossa kirkko elää. Laaja-alaisesti ymmärretyssä diakonian virassa karitatiiviset, katekeettiset ja liturgiset tehtävät eivät sulje toisiaan pois, vaan tukevat toisiaan.

Tämä tulkintamalli heijastelee monia suomalaisessa diakoniakeskusteluissa esiintyneitä toiveita. Näitä ovat esimerkiksi toive laajasta diakoniasta (Aarnisalo), diakonin viran uudistamisesta (Sormunen), yhteiskunnallisesta diakoniasta (Vikström) tai vaikeuksissa olevan ihmisen kokonaisvaltaisesta auttamisesta (esim. Veikkola). Vaihtoehdossa diakonisten virkojen perustana on näkemys kristillisestä lähimmäisenrakkaudesta, joka saa erilaisissa konteksteissa erilaisia ilmaisuja, ja sen vuoksi muuttuvissa tilanteissa tarvitaan erilaista tukea ja eri tavoin

koulutettuja ihmisiä. Sosiaalis-karitatiivisiin tarpeisiin tarvitaan sosiaali- ja terveysaloille koulutettuja henkilöitä, kasvatuksellisiin tehtäviin kasvatusalalle koulutettuja ammattilaisia ja hengellisiin tarpeisiin omia ammattilaisia. Käytännön seurakuntatyössä osaamistarpeiden raja-aidat ovat mataloituneet ja kirkon hengellisen työn tekijältä edellytetään laaja-alaista ja monitahoista osaamista. Tällainen tarve on ollut lähetystyössä todellisuutta jo vuosikymmeniä. Olennaista kirkon tehtäväalueille on yhteinen perusmotivaatio ja käytännön työssä mahdollisimman läheinen yhteistyö.

Vaihtoehdossa tunnistetaan viran (virkojen) itsenäisyys, valmius virkojen kehittämiseksi, mutta ei luotaisi viroille teologista hierarkiaa. Selkeimmin tällainen ratkaisu muistuttaisi ELCA:n ja Ruotsin kirkon ratkaisuja.

III Diakoninen virka hengellisenä sosiaalis-karitatiivisena virkana

Kolmas malli tulee teologisilta perusteiltaan lähelle toista mallia siinä, että se ymmärtää diakonisen viran kahdesta muusta vihkimysvirasta erillisenä hengellisenä virkana. Tässä tulkintamallissa painottuu kuitenkin sosiaalis-karitatiivinen työ siinä muodossa kuin millaiseksi se on kehittynyt 1800-luvun diakoniaherätyksestä lähtien. Malli yhtäältä tunnistaa diakonian viran ilmenemisen kirkon historiasta varhaisesta kirkosta lähtien, mutta pitää virassa tapahtunutta kehityskulkua normatiivisena.

Tässä mallissa diakonisen viran edustajia ovat ensisijaisesti diakonissat ja diakonit, toissijaisesti muissa tehtävissä palvelevat sikäli kuin palvelutehtävän voidaan ymmärtää pitävän sisällään sosiaalis-karitatiivisia ulottuvuuksia.

Tällaiseen näkemykseen näyttäisi viittaavan kirkolliskokouksen perustevaliokunnan viimeisin mietintö (2015). Suomalaisen diakonian historiassa vastaavaa näkemystä ovat selkeimmin edustaneet Lina Snellman sekä Erkki Kansanaho. Ratkaisun etuna on perustevaliokunnan lausunnossa (2/2015) pidetty sitä, että se vahvistaisi sosiaalis-karitatiivisesti ymmärretyn diakonian asemaa kirkossa. Samalla on kuitenkin todettava, että vaihtoehto poikkeaa useimmista diakonaattia pohtineiden komiteoiden ja työryhmien esityksistä eikä se vastaa

tarpeisiin ja toiveisiin, joita erityisesti kirkon kasvatuksen tehtävissä toimivat ovat diakonaattikeskustelun aikana esittäneet.

IV Diakoniset virat maallikkotehtävinä

Neljäntenä vaihtoehtona on ymmärtää diakoniset virat maallikkotehtävinä. Suomalaisessa keskustelussa on säännöllisesti ilmennyt varovaisuutta sitä kohtaan, että muut kuin papin tehtävät – ja pappeuteen nojaava piispan tehtävä – ymmärrettäisiin kuuluvan hengellisen vihkimysviran piiriin. Keskustelussa on nostettu esiin huoli laajemman vihkimysviran vaikutuksesta kirkon työntekijöiden ja kirkon jäsenten välisiin suhteisiin. Laajemman vihkimysviran on pelätty vahvistavan mielikuvaa hierarkisesta kirkosta.

Näiden näkemysten perusteella kirkolle riittää CA:n mukainen sanan ja sakramenttien viraksi ymmärretty kirkon erityinen virka (pappisvirka). Sen ohella kirkossa voi olla inhimillisen harkinnan mukaan erilaisia virkoja ja toimia, joihin kirkko kutsuu ja siunaa kyseiseen tehtävään. Diakoniset olisivat siten maallikkotehtävä, jolloin olisi johdonmukaista, että luovutaan nykyisistä vihkimyksistä ja korvataan ne siunaustoimilla. Tällaista linjaa edustaa pohjoismaisista luterilaisista kirkkoista Tanska sekä jotkin EKD:n maakirkot.

Vaihtoehtojen arviointia

Tehdyn selvityksen ja asiasta käydyn keskustelun perusteella hengellisen vihkimysviran kolmannen säikeen eli diakonisen viran päättämisessä on kolme perustavaa kysymystä, joiden ratkaisemisesta seuraa erilaisia käytännön johtopäätöksiä ja toimenpiteitä.

1. Ensimmäinen kysymys koskee papin ja piispan viran rinnalla olevaa hengellistä vihkimysvirkaa. Pidetäänkö sitä kirkossamme tarpeellisenä ja miten me ymmärrämme sen? Kuten edellä on jo todettu, kirkossamme on tosiasiallisesti jonkinlainen kolmisäikeinen virka, sillä kirkossamme on jo pitkään ollut pappien ja piispojen rinnalla diakoneja ja diakonissoja, jotka kirkkokäsikirjan mukaisesti vihitään virkaan.

Voidaan siis ajatella, että ratkaisussa on kysymys siitä, että tunnistamme kirkon virassa ja viroissa tapahtuneen tosiasiallisen kehityksen (koskee vaihtoehtoja I-III). Samalla on kuitenkin tarkoituksenmukaista täsmentää sitä, miten kirkkomme ymmärtää teologisesti kolmisäikeisen viran kolmannen säikeen. Vaihtoehdossa I painotetaan viran ykseyttä. Sen

sijaan vaihtoehdoissa II ja III kyseessä on piispan ja papin virkojen rinnalla oleva, mutta erillinen virka.

Sen sijaan vaihtoehdossa IV torjutaan ajatus papin viran rinnalla olevasta hengellisestä vihkimysvirasta ja korostetaan, että kirkon toimintaa kehitetään kirkon käytännön tarpeista nousevilla viroilla ja tehtävillä, joihin siunataan. Toisin sanoen ratkaisussa painotetaan maallikkovirkojen merkitystä. Johdonmukaisesti ajatellen vaihtoehdosta IV tulisi seurata, että kirkossa luovutaan nykyisistä diakonian virkaan vihkimisistä ja ne korvattaisiin tehtävään siunaamisilla. Tätä vaihtoehtoa työryhmä pitää epärealistisena.

2. Toinen ratkaistava kysymys koskee viran sisältöä ja sen tehtäväalaa koskevaa teologista perustelua. Tähän on olemassa käytännössä kaksi toisistaan poikkeavaa ratkaisumallia. Ensimmäisessä (edellä vaihtoehto II) tarkastellaan papin ja piispan viran rinnalla olevaa hengellistä vihkimysvirkaa kirkon holistisen mission näkökulmasta. Tällöin diakoninen virka ymmärretään kirkon olemukseen ja tehtävään perustuvaksi laaja-alaiseksi palvelutehtäväksi, jossa karitatiiviset, katekeettiset ja liturgiset tehtävät tukevat toisiaan. Tämä vaihtoehto tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia kirkon hengellisen viran erilaisille painotuksille, sekä konkreettisten virkojen kehittämiseksi.

Toisessa ratkaisumallissa (edellä vaihtoehto III) painotetaan diakonisen viran tukeutumista kirkon sosiaalis-karitatiiviseen työhön. Tällöin diakoniseen virkaan liitettävien tehtävien ja niihin liittyvien työmuotojen tulee kytkeytyä kirkon diakoniatyöhön ja ilmentää kirkon sosiaalis-karitatiivista toimintaa. Kokonaisuutta voidaan laajentaa, mikäli esimerkiksi kirkon kasvatustoiminnan voidaan osoittaa pitävän sisällään riittävän vahvoja diakonisia ulottuvuuksia.

Jälkimmäistä ratkaisumallia voidaan arvioida kriittisesti muutamasta näkökulmasta. Ensiksikin seurakuntatyössä kasvatuksen ja diakonian välinen raja on nykyään sangen keinotekoinen. Monet työssä esille tulevat asiat ja ilmiöt ovat yhteisiä ja koskettavat seurakunnan työntekijöitä heidän työaloistaan ja koulutustaustoistaan riippumatta. Myös koulutuksissa on hyvin paljon yhteistä. Koulutusten sisältämät teologiset opinnot ovat yhteisiä ja myös ammatillisissa opinnoissa on paljon samaa varsinkin diakonian ja kasvatuksen sosionomien välillä. Oman ongelmansa muodostaa myös kysymys käsitteen ”diakonia” erilaiset tulkinnat. Missä määrin se liitetään diakoniatyöntekijöiden työhön ja

missä määrin se liitetään seurakunnan ja seurakuntalaisten toimintaan, jolla edistetään lähimmäisenrakkauden toteutumista. Tästä teemasta on viime vuosien teologisessa tutkimuksessa keskusteltu runsaasti. Kirkon työalojen kehittymisen historia Suomen ev.-lut. kirkossa selittää diakonian ja kasvatuksen työntekijöiden vihkimykseen liittyviä erilaisia ratkaisuja, mutta kirkon nykyisen toiminnan ja koulutusten näkökulmasta tehty erottelu on vähintään keinotekoinen.

3. Kolmanneksi perustavanlaatuisesti kysymykseksi näyttää nousevan kysymys siitä, mitä työntekijäryhmiä tähän kirkon hengelliseen vihkimysvirkaan voidaan liittää. Jos edellä esitetyistä ratkaisumalleista päädytään vaihtoehtoon III, niin silloin ratkaisu on selkeä. Virkaan vihitään entiseen tapaan vain diakoniseen tehtävään kutsutut ja asianmukaisen koulutuksen saaneet henkilöt. Jos voidaan osoittaa, että muiden työntekijöiden tehtävissä on riittävän paljon diakonisia ulottuvuuksia ja heillä on asianmukainen koulutus, niin silloin vihkimysvirkaa voidaan laajentaa näihin tehtäviin.

Jos lähtökohdaksi muodostuu ratkaisumalli II eli kirkon holistinen missio, niin silloin virkaan vihittävien tehtäväalueita voidaan laajentaa. Tällöin yksi luonteva ratkaisu voisi olla se, mitä piispainkokous esitti lausunnossaan vuonna 2015. Silloin piispainkokous esitti, että ensimmäisessä vaiheessa virkaan vihitään diakonian viranhaltijat, nuorisotyönohjaajat, varhaiskasvatuksen ohjaajat, lapsityönohjaajat ja lähetyssihteerit. Keskeinen perustelu lienee tuolloin ollut se, että näiden työntekijäryhmien koulutukset ovat erittäin lähellä toisiaan.

Työryhmän esitys

Linjaus teologisesta perustasta

Piispainkokouksen asettaman työryhmän mielestä edellä kuvatuista vaihtoehdoista toinen, eli ehdotus diakonisesta virasta kirkon laaja-alaiseen palvelutehtävään liittyvänä kolmantena vihkimysvirkana, vastaa parhaiten kirkon tarpeisiin. Se on teologisesti johdonmukainen ja se liittyy luontevasti suomalaisessa diakonaattikeskustelussa esitettyihin ratkaisuihin. Siinä piispan ja papin virkojen rinnalla oleva hengellinen vihkimysvirka (diakoninen virka) ymmärretään kirkon olemukseen ja tehtävään eli holistiseen missioon perustuvaksi laaja-alaiseksi palvelutehtäväksi, jossa karitatiiviset, katekeettiset ja liturgiset tehtävät tukevat toisiaan. Tämä

hengellinen virka olisi pappisviran rinnalla, mutta siihen nähden itsenäinen hengellinen virka, jota varten on erillinen vihkimys. Vihkimysviralle ominaisia periaatteita ovat kirkon kutsu, rukous ja lähettäminen sekä henkilökohtainen sitoutuminen.

Kysymyksessä ei ole uusi virka, vaan ratkaisussaan kirkko tunnistaa jo nyt olemassa olevan diakonian viran osaksi kirkon kolmisäikeistä virkaa. Teologiselta sisällöltään ratkaisu kuitenkin poikkeaa katolisesta tai anglikaanisesta kolmisäikeisen viran tulkinnasta, joissa virat ovat toisiinsa nähden kumuloituvia. Tehtävässä ratkaisussa selkiytettäisiin viran teologista perustelua ja määriteltäisiin uudelleen virkaa liittyviä tehtäviä ja vaatimuksia. Kokonaisuuden kannalta on olennaista, että jatkossa virka määritellään myös kirkon säädöksissä (kirkkojärjestys).

Piispainkokous on lausunnoissaan (2011 ja 2015) koonnut yhteen näkökohtia, joista kirkossa näyttäisi vallitsevan yksimielisyys. Näitä näkökohtia voidaan pitää viran lähtökohtana. Viralla on yhteys Kristuksen virkaan ja Uuden testamentin diakonin virkaan. Diakoninen virka toteuttaa Kristuksen kirkolleen antamia pysyviä tehtäviä ja se perustuu jo alkuseurakunnassa tunnettuun "diakonoksen" virkaan (esim. Fil. 1:1; 1. Tim. 3:8).

Virka on itsenäinen ordo ja siihen on oma vihkimys. Vihkimystä edeltää tuomiokapitulin järjestämä ordinaatiovalmennus. Vihkimisissä voidaan soveltaa voimassa olevaa "Diakonian virkaan vihkimisen kaavaa". Vihkiminen edellyttää kirkon kutsua (vokaatio) tehtäviin, jossa hoidetaan Kristuksen kirkolleen antamia pysyviä tehtäviä. Kutsun voi antaa seurakunta, seurakuntayhtymä, kirkkohallitus, tuomiokapituli, kirkon lähetysjärjestö tai muu kristillinen yhteisö. Piispa tai tuomiokapituli voi harkitessaan esittää kirkon kutsun myös yhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen palveluksessa, jos vihittävä sitoutuu tuomiokapitulin harkitseamalla tavalla hoitamaan myös hengelliseen vihkimysvirkaan kuuluvia tehtäviä seurakunnassa sen mukaan kuin hänen päätoimensa sallii.

Uudella tavalla ymmärretyn hengellisen vihkimysviran kolmanteen säikeeseen koottavien nykyisten virkojen identiteetit säilyvät pääosin nykyisellään. Edellyttäen kuitenkin sitä, että ko. virkatehtävässä tai työsuhteessa on sellainen hengellinen sisältö, että se voidaan tunnistaa osaksi kirkon hengellistä virkaa. Uudistuksen jälkeenkin nykyiset diakonit ja diakonissat keskittyvät karitatiivisiin, nuorisotyön ja varhaiskasvatuksen ohjaajat katekeettisiin ja kanttorit liturgisiin tehtäviin. Tarkoituksenmukaista on, että keskittyminen omaan työalanaan ei saa

kapeuttaa virankuvaa, vaan kaikissa diakonisissa viroissa karitatiiviset, katekeettiset ja liturgiset tehtävät läpäisevät toisensa. Tämä luo joustavuutta tehtäväkuvien määrittelyyn seurakunnissa.

Vihkimyksessä henkilö sitoutuu hengellisessä virassaan toimimaan kirkon tunnustuksen ja järjestyksen mukaisesti ja elämään esikuvana seurakunnalle. Samalla hän tulee piispallisen kaitsennan alaiseksi. Tuomiokapitulilla on mahdollisuus myöntää ero hengellisestä vihkimysvirasta (ordo) henkilön omasta pyynnöstä tai esimerkiksi tunnustuksesta luopumisen tai vakavien väärinkäytösten takia.

Aikaisemmissa mietinnöissä henkilöstöhallinto on haluttu pitää paikallistasolla, jolloin uudistus ei olennaisesti siirrä eikä lisää hallintoa. Tuomiokapitulille säädetään ne tehtävät, jotka välittömästi ja välttämättä seuraavat vihkimisestä ja kaitsennasta. Vihityille annetaan oikeus käyttää virkapukua piispainkokouksen määrittelemällä tavalla.

Piispainkokous on vuonna 2016 antanut suosituksen diakonian virkaan vihkimisestä, joka on viimeksi päivitetty 24.10.2023. Siihen sisältyy monia periaatteita, joihin voidaan tukeutua ehdotetussa ratkaisussa. Työryhmä pitää arvokkaana piispainkokouksen lausuntoihin sisältyvää näkemystä avoimuuden periaatteesta ja asteittaisesta etenemistä. Vuonna 2015 piispainkokous totesi lausunnossaan, että diakonian vihkimysviran uudistaminen tulee toteuttaa asteittain siten, että ensimmäisessä vaiheessa virkaan vihitään diakonian viranhaltijat, nuorisotyönohjaajat, varhaiskasvatuksen ohjaajat, lapsityönohjaajat ja lähetyssihteerit.

Viime vuosien keskustelussa, ammattiliittojen aloitteissa sekä tästä selvityksestä saaduissa asiantuntijakommenteissa on toivottu myös kanttorien liittämistä suunniteltuun papin ja piispan viran rinnalla olevaan hengelliseen vihkimysvirkaan eli diakoniseen virkaan. Tätä vaihtoehtoa on selvitettävä mahdollisten jatkovalmistelujen aikana.

Käytännön kysymyksiä ja työryhmän ehdotuksia niiden ratkaisemiseksi

Kokonaisuuteen liittyy myös useita käytännöllisiä kysymyksiä, joihin sisältyy myös teologisia ulottuvuuksia. Näiden kysymysten ratkaiseminen riippuu olennaisesti siitä, minkälainen teologinen linjaus edellä esitetyistä vaihtoehdoista valitaan. Seuraavassa käsitellään näitä

kysymyksiä ja esitetään niihin ratkaisuja, mikäli päädytään etenemään työryhmän esittämän linjauksen mukaisesti.

1. Diakoniseen virkaan olennaisesti liittyvä kysymys on virkaan vihittävistä käytettävä nimike. Kansainvälisen vertailun perusteella kirkot näyttävät yleensä käyttävän vastaavaan virkaan vihityistä käsitettä *diakoni* riippumatta heidän konkreettisesta tehtäväalueestaan. Tämä saattaisi olla toimiva ratkaisu myös suomalaisessa kontekstissa, mutta tällöin on todennäköisesti tarpeellista, että seurakuntatyön konkreettiset virat tai toimet nimetään hyödyntäen nykyisiä virkanimikkeitä, jotka kertovat asianomaisten tehtäväalueesta seurakunnassa.
2. Jatkossa on päätettävä, mitkä työntekijäryhmät luetaan ko. "diakonisen viran" piiriin. Työryhmä liittyy piispainkokouksen vuoden 2015 lausunnossa esittämään näkemykseen, että ensimmäisessä vaiheessa virkaan vihitaan diakonian viranhaltijat, nuorisotyönohjaajat, varhaiskasvatuksen ohjaajat, lapsityönohjaajat (käytännössä aikaisempi lapsityönohjaajan nimike on korvautunut seurakunnissa nimikkeellä varhaiskasvatuksen ohjaaja) ja lähetyssihteerit.

Mikäli pidetään tarkoituksenmukaisena, vihittävien joukkoa voidaan jatkossa laajentaa asteittain. Viime vuosien keskustelussa on käytetty useita puheenvuoroja sen puolesta, että myös kanttorit voitaisiin vihkiä tähän virkaan. Asian jatkovalmistelussa on syytä vielä selvittää, minkälaisia näkemyksiä tai toiveita asiasta vallitsee kanttorikunnan piirissä.

Toisen erityiskysymyksen muodostaa nykyiset lähetyk- ja kansainvälisen työn ohjaajat. KS 178: 2 § sisältää kaksi vaihtoehtoista koulutuspolkua, joista ensimmäinen perustuu kirkollisen kelpoisuuden tuottamaan ammattikorkeakoulututkintoon ja siihen liittyviin lähetyksen ja kansainvälisen diakonian opintoihin ja toinen soveltuvaan korkeakoulututkintoon ja kirkon järjestämään kansainvälisen työn erityiskoulutukseen (vähintään 25 op). Edellinen koulutuspolku pitää käytännössä sisällään saman tutkinnon kuin diakoneilla, diakonissoilla tai nuorisotyönohjaajilla täydennettynä lähetyksen ja kansainvälisen diakonian opinnoilla (8 op), mutta jälkimmäisen koulutuspolun sisällöt vaihtelevat eikä se välttämättä sisällä tehtävän edellyttämiä riittävän laajoja teologisia opintoja.

3. Tärkeitä ratkaistavia kysymyksiä ovat vokaation perusteet, vokaation antavan organisaation määrittely sekä kysymys vihkimyksen mahdollistavan virkasuhteen pituudesta. Työryhmän näkemyksen mukaan jatkossa voitaisiin soveltaa nykyistä piispainkokouksen suositusta diakonian virkaan vihkimisestä. Sen mukaan ”vihkiä voidaan henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakonian virkaa kirkossa tai seurakunnassa taikka diakoniaan liittyviä tehtäviä palvelussuhteessa seurakuntaan. Vihkiä voidaan myös henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakoniaan liittyviä tehtäviä (KJ 3: 24 §) palvelussuhteessa, kristilliseen järjestöön, valtioon, kuntaan, säätiöön, yksityiseen järjestöön tai muuhun yhteisöön ja joka osallistuu erikseen sovittavalla tavalla kirkon tehtävän toteuttamiseen.” (Kohdat 6 ja 7)

Nyt tehtävässä ratkaisussa muuttuisi vihkimyksessä edellytettävä tehtäväalue. Kun aiemmin tehtäväalue rajautui diakonian virkaan tai diakoniaan liittyviin tehtäviin, niin jatkossa vihkimyksen voisi saada virkaan, joka ymmärretään kirkon olemukseen ja tehtävään eli holistiseen missioon perustuvaksi laaja-alaiseksi palvelutehtäväksi, jossa karitatiiviset, katekeettiset ja liturgiset tehtävät tukevat toisiaan. Käytännössä näitä tehtäviä olisivat diakonian tehtävien ohella lähinnä nuorisotyön, varhaiskasvatuksen ja lähetyksen sekä kansainvälisen työn tehtävät.

Vokaation antavia tahoja voivat seurakuntien ohella olla vastaavat tahot kuin nykyisten diakonian virkaan vihkimisen kohdalla mainitut organisaatiot (kristillinen järjestö, valtio, kunta, säätiö, yksityinen järjestö tai muu yhteisö). Vokaation kestossa voidaan liittyä pappisviran kohdalla sovellettuun periaatteeseen, että vihkimys edellyttää vähintään puolen vuoden kokoaikaista työsuhdetta tai vähintään vuoden mittaista osa-aikaista (50 %) työsuhdetta.

Työsuhteen määrittelyssä on otettava kantaa myös siihen, että edellytetäänkö kirkon työhön vihittävältä virkasuhdetta vai olisiko työsopimussuhde riittävä. Nykyinen kehitys näyttää nimittäin vievän siihen suuntaan, seurakunnissa, seurakuntayhtymissä ja muualla kirkossa on enenevässä määrin työsopimussuhteisia työntekijöitä myös hengellisessä työssä.

4. Edellytetäänkö seurakunnissa vihkimystä kaikilta ”diakonisissa virkoissa” toimivilta? Onko vihkimys pakollinen kelpoisuusehto? Miten järjestetään mahdollinen siirtymäaika, sillä vihkimysviran piiriin kuuluvissa tehtävissä on runsaasti kirkon työntekijöitä, jolloin vihkimysten järjestäminen vie runsaasti aikaa. Tässä yhteydessä on otettava kantaa myös

alalle opiskelevien harjoitteluihin ja tehtäviinsä seurakunnassa. Sisältyykö vihkimysvirkaan joitain tehtäviä, joita harjoittelija, kausityöntekijä ja määräaikainen työntekijä ei voi tehdä?

Kysymystä vihkimyksen pakollisuudesta voidaan lähestyä kahdesta näkökulmasta.

Aikaisemmassa hengellistä vihkimysvirkaa koskevissa keskustelussa on usein pidetty tarpeellisena, että vihkimys olisi samalla tavalla välttämätön kelpoisuusehto kuin papin viroissa. Tästä seuraisi, että jatkossa muiden kuin diakonian viroissa toimivien tulisi vihkimyksen jälkeen siirtyä eräänlaiseen ”uuteen virkaan”, jossa vihkimys olisi yhtenä kelpoisuusehtona. Tämä luonnollisesti edellyttää seurakunnilta hallinnollisia päätöksiä virkojen kelpoisuusehdoista. Ratkaisu mahdollisesti selkeyttäisi sitä, kuka seurakunnan hengellisen työntekijöistä on vihkimysvirassa ja kuka taas ei.

Toinen vaihtoehto on ajatella vihkimystä yksilön näkökulmasta. Tällöin vihkimys ei olisi virkaan liittyvä kelpoisuusehto, vaan ennemminkin mahdollisuus, joka edellyttää paitsi työntekijän halua myös seurakunnan (työnantajan) kutsua. Tämä vaihtoehto helpottaisi siirtymistä opiskelijasta työelämään, sillä virkasuhteen alkaminen ei olisi riippuvainen tuomiokapitulien vihkimyspäivämääristä. Ratkaisu saattaa tuottaa hämmennystä siitä, ketkä seurakunnan työntekijöistä ovat hengellisessä vihkimysvirassa ja ketkä eivät, tosin tämä tulisi joka tapauksessa olemaan todellisuutta uudistuksen edellyttämän pitkän siirtymäajan kuluessa.

Tällä hetkellä kirkossa on hyvin vähän tehtäviä, jotka eivät ole mahdollisia kastetuille ja konfirmoiduille kirkon jäsenille. Käytännössä näitä ovat lähinnä pappisvirkaan liittyvät jumalanpalvelukseen ja kirkollisiin toimituksiin liittyvät tehtävät sekä pappien ehdoton rippisalaisuus. Tätä taustaa vasten on hyvin vaikea ajatella, että olisi tehtäviä, joiden hoitamiseen harjoittelija, kausityöntekijä tai määräaikainen työntekijä ei voisi osallistua.

5. Suomalaisessa keskustelussa on toistaiseksi pitäyditty näkemyksessä, että vihkimysvirka edellyttää korkeakoulututkintoa. Jos edetään työryhmän esittämän linjauksen mukaisesti, niin silloin diakonaattiin liitettävien virkojen kelpoisuusehdot vastaisivat Kirkon säädöskokoelman säädöksiä:

- a. Kirkkohallituksen päätös diakonian viran haltijalta ja diakoniatyötä pääasiallisena tehtävänänsä tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta ([KS 162](#))

- b. Kirkkohallituksen päätös nuorisotyönohjaajan viran haltijalta ja nuorisotyönohjaajan työtä pääasiallisena tehtävänäan tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta ([KS 164](#))
- c. Kirkkohallituksen päätös varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijalta sekä varhaiskasvatuksen ohjaajan työtä pääasiallisena tehtävänäan tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta ([KS 165](#))
- d. Kirkkohallituksen päätös lähetys- ja kansainvälisen työn ohjaajan viran haltijalta sekä tällaisen viran tehtäviä pääasiallisena tehtävänäan tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta ([KS 178](#))

Jatkossa on kuitenkin pohdittava, että tulisiko hengellisen vihkimysviran kelpoisuuspäätökset tehdä edelleen kirkkohallituksessa vai olisiko aiheellista siirtää ne päätettäväksi piispainkokouksessa.

Keskustelussa on esitetty kysymys esimerkiksi lastenohjaajien liittamisestä vihkimysviran piiriin. Tätä kysymystä saattaa olla tarkoituksenmukaista pohtia tulevaisuudessa, mutta tässä vaiheessa työryhmä ei esitä lastenohjaajien liittämistä hengellisen vihkimysviran piiriin.

6. Piispainkokouksen suosituksen mukaan hiippakunnat huolehtivat diakonian virkaan vihittävien ordinaatiovalmennuksesta ja hiippakunnat ovat laatineet yhteiset ohjeet valmennuksen tavoitteista ja sisällöistä. Monissa hiippakunnissa diakonian virkaan vihittävien ordinaatiovalmennus toteutetaan yhdessä papiksi vihittävien kanssa. Tämä toimintamalli on luonteva myös tulevaisuudessa, mutta ordinaatiovalmennusta ja vihkimysten järjestämistä koskevat ohjeet tulee päivittää uudistuksen yhteydessä. Samoin on tarkoituksenmukaista, että Kirkkokäsikirjaan sisältyvä diakonian virkaan vihkimisen kaava ja sitä koskevat ohjeet päivitetään. Käytännössä tämä voidaan tehdä uudistettaessa kirkollisten toimitusten kirjaa. Ennen kirkollisten toimitusten kirjan uudistusta voidaan soveltaa nykyistä diakonian virkaan vihkimisen kaavaa.
7. Keskusteltaessa hengellisen vihkimysviran kolmannesta säikeestä on usein nostettu esille vihkimysvirkaan liittyvät hengelliset oikeudet. Luonnollista on, että vihkimysvirkaan sisältyy pysyvä oikeus avustaa ehtoollisen jakamisessa (vrt. KJ 3: 8 §; sekä mahdollisesti 3: 6 §:n 4 mom.) sekä oikeus jumalanpalveluksen oppaassa kuvatulla tavalla viedä yhteisessä

jumalanpalveluksessa konsekroitu ehtoollinen sairaalle (Palvelkaa Herraa iloiten, Jumalanpalveluksen opas 2009, 102). Muihin mahdollisiin hengellisiin oikeuksiin on aiheellista ottaa kantaa jatkovalmisteluissa.

8. Edellä esitetyssä teologisessa linjauksessa todetaan, että virkaan vihityt tulevat piispallisen kaitsennan piiriin. Tämä alkaa vihkimistä edeltävissä haastatteluissa ja ordinaatiovalmennuksessa. Käytännössä piispallinen kaitsenta tarkoittaa mm. sen valvomista, että vihityt toimivat sitoutumisensa mukaisesti kirkon tunnustuksen ja järjestyksen mukaisesti ja elävät esikuvana seurakunnalle. Tästä seuraa, että tuomiokapitulilla on oltava mahdollisuus myöntää ero hengellisestä vihkimysvirasta (ordo) henkilön omasta pyynnöstä tai esimerkiksi tunnustuksesta luopumisen tai vakavien väärinkäytösten takia. On myös tarkoituksenmukaista, että piispat ja tuomiokapitulit kutsuvat hengelliseen vihkimysvirkaan vihityt osallistumaan yhteisiin tapaamisiin (esim. synodaalikokoukset) sekä pitävät muutoinkin yhteyttä hengelliseen virkaan vihittyihin.
9. Työryhmä pitää tarkoituksenmukaisena, että vastuu diakoniseen virkaan vihittyjen henkilöstöhallinnosta on pääosin seurakunnilla, jolloin tuomiokapitulien tehtävänä olisi huolehtia vihittyjen luettelosta ja sellaisista rekistereistä, jota tarvitaan piispallisessa kaitsennassa.

Jatkossa ratkaistavia kysymyksiä

Työryhmä on tunnistanut joukon kysymyksiä ja haasteita, joihin on otettava kantaa tulevia päätöksiä valmistaessa tai pian päätösten jälkeen.

1. Kirkkojärjestyksessä (KJ 8: 1 §) edellytetään, että jokaisessa seurakunnassa on diakonian virka. Pitääkö tämän edelleen olla näin vai voisiko asian ilmaista myös toisin? Pykälän tavoitteena lienee ollut se, että seurakunta huolehtii sosiaalis-karitatiivisesta vastuustaan ja että tämän takeena on karitatiivisesti ymmärretty diakonian virka. Jos uudella tavalla ymmärretty ”hengellinen vihkimysvirka” eli diakoninen virka irrotetaan diakoniatyöstä, niin silloin diakonisesta vastuusta huolehtiminen pitäisi ilmaista jotenkin toisin. Tarkoituksena ei kuitenkaan voi olla kirkon perustehtävän mukaisen lähimmäisenrakkauden toteuttamisen (KL 1: 2 §) ja siihen liittyvän toiminnan liudentaminen. Myös ammatillisesta osaamisesta on huolehdittava.

2. Pitäisikö nykyinen kirkkojärjestyksen viittaus (KJ 3: 24 §) diakoniaan päivittää? Tähän tarpeeseen viittaa selvityksessä kuvattu suomalainen keskustelu diakoniasta ja diakonian teologiasta. Diakonia ymmärretään nykyään laaja-alaisemmin, kuin säädöstä säädettäessä. Siihen sisältyy aikaisempaa vahvemmin yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulottuvuuksia.
3. Yksi ratkaistava kysymys on vihkimysvirkaan liittyvä hallinnollinen osallistuminen ja siihen liittyvä edustuksellisuus kirkon päätöksentekokelemissä. Aikaisemmissa mietinnöissä näihin kysymyksiin on esitetty erilaisia ratkaisuja. Työryhmä ei ole ottanut tähän kokonaisuuteen kantaa, mutta tätä kokonaisuutta tulee pohtia jatkotyöskentelyssä.
4. Lopullista esitystä valmisteltaessa on tehtävä huolellinen vaikutusarviointi, jolloin otetaan huomioon ratkaisun vaikutukset mm. kirkon talouteen, hallintoon sekä lapsiin.